

Asia: VN/18153/2021

Lausuntopyyntö koskien Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan valtion maalle perustettavia luonnonsuojelualueita

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Metsästäjäliiton Oulun piiri ry
Honkarannantie 765
86300 Oulainen

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@ym.fi

Lausuntopyyntö 20.10.2021 (Dnro VN/18153/2021)

LAUSUNTO KOSKIEN POHJOIS-POHJANMAAN MAAKUNTAAN VALTION MAALLE PERUSTETTAVIA
LUONNONSUOJELUALUEITA

Suomen Metsästäjäliiton Oulun Piiri ry (SML Oulun piiri) toimii Pohjois-Pohjanmaan alueella ja sen jäsenistöön kuuluu 80 metsästysseuraa ja henkilöjäseniä, joten piiri edustaa n. 8000 metsästäjää.

Lausunnon aiheena on Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa Oulun seudulla sijaitsevien, valtion hallinnassa olevien valtakunnallisiin suojeluohjelmiin tai Natura 2000 -verkostoon kuuluvien sekä eräiden muiden valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittujen alueiden perustaminen luonnonsuojelualueiksi.

Valtioneuvoston asetuksella suojeltavien alueiden yhteispinta-ala on 35 984 hehtaaria ja ympäristöministeriön asetuksella suojeltavien alueiden 576 hehtaaria, mikä on maakuntatasoa ajatellen suuruudeltaan merkittävä pinta-ala. Suojeltavien alueiden lukumäärä on yhteensä 47 kappaletta, kun lasketaan yhteen valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetuksella perustettavat suojelualueet.

Nykytila

Esityksen kohteena olevilla alueilla niistä suurimmalla osalla on voitu aiemmin metsästä. SML Oulun piirin mielestä metsästyksen mahdollisimman laaja jatkuminen nyt perustettavilla alueilla on välttämätöntä muun muassa luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja runsastuessaan mahdollista vahinkoa tuottavien lajien hallinnan näkökulmasta. Kestävä metsästys on muiden luonnonkäyttömuotojen kanssa yhdenvertaisena tärkeä osa virkistystä ja maakunnan kulttuuriperintöä.

On olemassa lukuisia hyviä esimerkkejä siitä, miten metsästys ja muu virkistyskäyttö ovat hyvin yhteensovittavissa. Muu virkistyskäyttö luonnonsuojelualueilla tapahtuu pääsääntöisesti alkukesästä alkusyksyyn, etupäässä viikonloppuisin. Lisäksi suurin osa esitetyistä suojelualueista ei ole maantieteellisen sijaintinsa vuoksi vilkkaan virkistyskäytön piirissä, joten ristiriitoja metsästyksen sovittamisessa muiden käyttömuotojen kanssa ei käytännössä ole.

Esityksen vaikutukset metsästyksen

Monet nyt suojeltavat alueet ovat olleet aiemmin paikallisten metsästysseurojen metsästysvuokramaita mahdollisen yksityisomistuksensa aikana sekä myöhemmin valtiolle lunastamisen myötä metsästysoikeus Metsähallitukselta vuokrattuna. Kun alueet lunastettiin Natura 2000 -verkoston suojelualueiksi, yksityisten maanomistajien peruslähdekohta oli, ettei metsästysoikeutta tule rajoittaa kyseisillä alueilla. Tästä lupauksesta tulee pitää kiinni.

Metsästys on luonnonsuojelulain nykysäädösten mukaan lähtökohtaisesti Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan perustettavilla suojelualueilla kielletty, lukuun ottamatta Vaalan ja Pudasjärven kunnissa sijaitsevia alueita, joissa metsästyslain 8§ kuntalaisilla on vapaa metsästysoikeus valtion mailla. Poikkeuksia metsästyskiellon suhteen on mahdollista kuitenkin tehdä ML 8§ alueen ulkopuolellakin.

Valtioneuvoston asetuksella perustettavilla luonnonsuojelualueilla luonnon-suojelulain 17 a §:n 3 momentin mukaan metsästys voidaan sallia, jos se ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta tai aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Suurimmalla osalla Pohjois-Pohjanmaalle perustettavia suojelualueista tilanne onkin juuri kuvatus kaltainen, eli metsästyksen salliminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta eikä haittaa alueen muuta käyttöä.

Perustettavilla alueilla suojelun päätarkoituksena on säilyttää nämä alueet luonnontilaisina ja turvata niiden ekosysteemien häiriötön kehitys, tarvittaessa myös ennallistamalla muuttuneita luonnonympäristöjä tai hoitamalla luonnonhoitoa vaativia kohteita. Metsästyksen ei siten voida katsoa millään muotoa haittaavan edellä mainittujen luontotyyppien eikä elinympäristöjen suojelua. Metsästys sijoittuu tyypillisesti syrjäisemmille osille alueita ja ajankohdallisesti syksyyn ja talveen siten, että se ei haittaa muuta virkistyskäyttöä. SML Oulun piiri yhtyy esimerkiksi BirdLife Suomen jo aiemmin suojelu-aluevalmisteluissa esittämään näkemykseen, jonka mukaan metsästyksen salliminen tekee suojelun hyväksyttävämmäksi paikallisen yhteisön keskuudessa.

Pohjois-Pohjanmaalle valtioneuvoston asetuksella perustettavien suojelualueiden rauhoitussäännöksissä on asetusluonnoksessa lueteltuna nyt jonkin verran metsästyksen mahdollistavia poikkeuksia, mitä SML Oulun piiri pitää myönteisenä kehityksenä. Sallittujen riistalajien suhteen asetusesityksessä ei ole tehty tarpeettomia metsästysaika-rajauksia, kuten joissakin aiemmissa suojelualuevalmisteluprosesseissa, vaan metsästystä säädelään kunkin lajin yleisten metsästysaikojen mukaisesti. Tämä on SML Oulun piirin mielestä hyvä asia.

Sallittujen riistalajien luettelo tulisi olla kattavampi. Paikalliset metsästäjät nostavat esille erityisesti hirven, jäniseläimet, metsäkanalinnut, pienpedot, kanadanmajavan, villisian sekä etenkin suurpetojen metsästyksen jatkumisen. Metsästysseuroja ja heidän näkemyksiään tuleekin näissä tilaisuuksissa aidosti kuunnella eikä vain kuulla nimellisesti.

Laji- ja lajiryhmäkohtainen tarkastelu

Minkki, supikoira ja kettu

SML Oulun piiri pitää tärkeänä, että minkin ja supikoiran pyynti tulee sallia valtioneuvoston perustamisasetuksessa luonnonsuojelulain 17a §:n nojalla kaikilla suojeltavilla alueilla, jolloin kullekin alueelle ei tarvita erillistä luonnonsuojelulain 15 §:n mukaista poikkeuslupaa. Erillinen poikkeuslupa näiden lajien pyyntiä varten lisää tarpeettomasti lupabyrokratiaa ja käytännössä tarpeettomasti lopettaisi haitallisten vieraspetojen metsästyksen.

Minkki ja supikoira ovat haitallisia vieraslajeja ja ne ovat erityisen haitallisia linnustolle merkittäväillä luonnonsuojelualueilla, joilla niiden saalistus aiheuttaa merkittäviä pesimätappioita. Minkin ja supikoiran haitallisuus alkuperäislajistolle on osoitettu useissa eri tutkimuksissa. Haitallisten vieraslajien mahdollisimman tehokkaaseen poistamiseen on yhteiskunnassa nykyisin olemassa varsin kattava ja yhtenäinen tahtotila, mitä osoittaa EU- ja kansallisille tasoille laaditut vieraslajistrategiat ja supikoiran sekä minkin poistaminen riistaeläinluettelosta niiden pyynnin merkittäväksi tehostamiseksi.

Asetusesityksessä mainittu ketun ottaminen mukaan SPA-alueilla tapahtuvaan pienpetopyyntiin on tarpeellista ja linnuston pesimämenestyksen kannalta hyvä asia.

Metso ja teeri

Metson ja teeren metsästyksen salliminen valtioneuvoston asetuksella noin puolella perustettavista suojelualueista on hyvää ja kannatettavaa kehitystä. Kuitenkin olisi tarpeen tarkastella vielä kanalinnustuksen sallimista vielä muillakin suojeltavilla alueilla.

Pyy

Valtioneuvoston asetusluonnoksen mukaan metsäkanalinnuista pyyn metsästystä ei sallittaisi, eikä asiaa taustamuistiossa perustella mitenkään. SML Oulun piiri ei pidä pyyn metsästyskieltoa tarpeellisena eikä oikeutettuna.

Syy metsästyksen kieltämisesityksessä lienee se, että tuoreimmassa Suomen lajien uhanalaisuutta käsittelevässä Punaisessa kirjassa pyy on yllättäen luokiteltu vuonna 2019 vaarantuneeksi (VU), muutoksena koko 2000-luvun alun ajan kestäneen katkeamattomaan jaksoon, jossa se on luokiteltu maas-samme elinvoimaiseksi (LC).

SML Oulun piirin näkemyksen mukaan valtakunnallisen uhanalaisluokitus-muutoksen muuttumisen käyttäminen perusteena sille, että pyy rauhoitetaan Pohjois-Pohjanmaan suojelualueilla ei ole tässä

tapauksessa oikea. Kattava ja kansainvälisestikin tunnustettu pitkäaikaisriistatieto eli riistakolmioaineisto osoittaa, että pyy voi hyvin Pohjois-Pohjanmaalla ja sen kannat ovat vahvat.

Riistakolmioilta kerätystä aineistoista 2000-luvun osalta voidaan todeta, että pyykannat ovat toipuneet hyvin vuosien 2015-2016 tilapäisestä aallonpohjasta ja pyytiheydet ovat nyttemmin hyvällä tasolla. Tämän kehityksen ja Pohjois-Pohjanmaan tiheyslukujen valossa pyyn jättäminen metsästyksen ulkopuolelle tässä suojelualuevalmistelussa on perusteetonta. SML Oulun piiri muistuttaa, että metsäkanalinnuilla esiintyvä voimakas syklinen kannanvaihtelu ja sen aallonpohjan epäsuotuisa ajoittuminen Punaisen kirjan viimeisimmälle tarkastelujaksolle on todennäköisin syy siihen, että elinvoimaisuusluokitusta on tarpeettomasti maassamme muutettu. Pohjois-Pohjanmaan pyykanta kes-tää kuitenkin hyvin oikein mitoitettua metsästysverotusta.

SML Oulun piiri pitää tärkeänä, että tarkasteltaessa pyyn metsästystä Pohjois-Pohjanmaalla suojelupäätökset tehdään nimenomaan kyseisen maakunnan pyykannan tilanteen pohjalta, mikä on todistetusti hyvä ja elinvoimainen. SML Oulun piirin mielestä tulee muistaa, että suojelualueen perustamisasetuksen muuttaminen jälkeinpäin on erittäin työläs prosessi, joten metsästettävien riistalajien luettelo tulee olla heti alusta alkaen todelliseen alueelliseen tilanteeseen perustuva ja riittävän laaja.

Metsäjänis ja rusakko

SML Oulun piirin näkemyksen mukaan on tarpeellista jäniseläinten osalta valtioneuvoston asetuksella sallia sekä metsäjäniksen että rusakon pyynti kattavasti vähintään siellä missä muidenkin riistalajien metsästystä sallitaan, sillä molemmat ovat elinvoimaisia ja maakunnan alueella esiintyviä lajeja. Tämä on myös käytännön metsästyksen toteuttamisen kannalta järkevää ja perusteltua.

Vesilinnut ja metsähanhi

Pohjois-Pohjanmaalle perustettavilla suojelualueilla harrastetaan jonkin verran myös vesilintujen pyyntiä. Metsästys pääasiassa kohdistuu yleisimpiin saalislintuihin eli heinäsorsaan, taviin ja telkkään. Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan perustettavilla luonnonsuojelualueilla on perusteltua sallia heinäsorsan, tavin ja telkän metsästystä. Vesilintuja tulisi voida lisäksi metsästää kaikilla niillä valtioneuvoston asetusluonnoksessa mainituilla alueilla, jotka eivät ole lintudirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita (SPA) ja lisäksi Natura 2000 -ohjelmaan kuulumattomilla alueilla.

Edellä mainittu käsittää myös metsähanhen, jonka pyynti on tunnustetusti tärkeä osa Pohjois-Pohjanmaan metsästyskulttuuria ja historiaa. Metsähanhi on keskeinen riistalaji tässä suojelualuevalmistelussa etenkin siinä valossa, että perustettavilla suojelualueilla on laajoja

suokokonaisuuksia, joilla esiintyy taigametsähanhea ja jossa lajia on aiemmin myös metsästetty. Nytemmin metsähanhen kestävä metsästys on turvattu kansainvälisen populaatiotason kannanhoidon sekä metsästyslain 38 §:n mukaisin säätelykeinoin (yhden hanhen metsästäjäkohtainen kausikiintiö), huomioiden kannan alueellinen tila ja metsästyspaine.

Näätä

Suojelualueille tulisi sallia näädän metsästysmahdollisuutta vieraspetojen (supikoira ja minkki) ja ketun pyynnin lisäksi. Tämä olisi perusteltua huomioida suoraan alueiden perustamisasetuksessa. Lajit voivat yhdessä vieraspetojen kanssa aiheuttaa merkittävää vahinkoa linnustollisesti arvokkailla kohteilla. Näädän metsästys pitää sallia asetusluonnoksessa mainittujen alueiden lisäksi vähintään myös Natura 2000 -ohjelman mukaisilla SPA-alueilla.

Kanadanmajava

Lausunnolla olevan esityksen mukaisesti kanadanmajavan metsästys ei olisi sallittua perustettavilla luonnonsuojelualueilla kuin ainoastaan luonnonsuojelulain 15 § mukaisella poikkeusluvalla. Asiantuntijoiden arvion mukaan kyseinen menettely ei ole kuitenkaan riittävän joustava ja nopea tehokkaaseen vahinkojen ehkäisemiseen tai majavakannan hallintaan.

SML Oulun piiri esittää kanadanmajavan metsästyksen sallimista metsästys-asetuksen mukaisen metsästysajan mukaisesti vahinkojen ehkäisemiseksi niillä alueilla, joilla kanadanmajava voi aiheuttaa uhan suojelutavoitteiden toteutumiseksi. Näitä voivat olla esimerkiksi kohteet, joissa esiintyy runsaasti luonnon monimuotoisuudelle tärkeää haapaa. Myös suojelualueen ympärillä oleviin talousmetsiin voi syntyä merkittäviä taloudellisia vahinkoja veden noustessa suojelualueelta sinne nopeasti.

Villisika

Asetusesityksen mukaisesti villisian metsästys ei olisi sallittua perustettavilla luonnonsuojelualueilla. Vaikka Pohjois-Pohjanmaan maakunta ei ole tois-aiseksi tiheän villisikakannan aluetta, on todennäköistä, että ilmastonmuutoksen edetessä villisikakanta vahvistuu myös Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella. Tähän on perusteltua siten varautua myös säädöstasolla, sillä jälkeenpäin se on työlästä.

Euroopasta saatujen kokemusten valossa villisikojen pyynti pitää olla mahdollisimman tehokasta, että afrikkalaisen sikarutto voidaan pitää poissa Suomesta sen aiheuttaminen erittäin merkittävien

kansantaloudellisten vaikutusten vuoksi. Tiedetään, että alueet, joilla villisikaa ei saa metsästää, voivat toimia merkittävinä sikareservaatteina, vaikka muualla kantaa pyrittäisiin pienentämään suurillakin panostuksilla. SML Oulun piiri esittää, että villisian metsästys sallittaisiin Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan perustettavilla suojelualueilla muiden säädösvalmistelukohteiden tapaan (sallittu laajasti Etelä-Savon sekä Etelä- ja Pohjois-Karjalan luonnonsuojelualueilla)

Hirvi, valkohäntäpeura ja metsäkauris

Hirvenmetsästystä sallittaisiin esityksen mukaisesti suurimmalla osalla valtioneuvoston asetuksella suojeltavista alueista, mikä on hyvä asia. Lausunnolla olevan esityksen mukaisesti valkohäntäpeuran ja metsäkauriin metsästys ei kuitenkaan olisi sallittua perustettavilla luonnonsuojelualueilla.

SML Oulun piiri muistuttaa, että sekä isojen että pienten hirvieläinten kannansäätelyn näkökulmasta riittävän yhtenäiset ja laajat metsästysalueet ovat tärkeitä. Metsästysalueiden pirstoutuminen yksiselitteisesti vaikeuttaa metsästyksen järjestämistä. On oleellista, että pienten hirvieläinten kantoja hoidetaan suunnitelmallisesti, siten että arvokasta riistaresurssia pystytään hyödyntämään kuitenkin niin, että haitat saadaan minimoitua. On myös nähtävissä, että tulevaisuudessa leudontuvien talvien myötä metsäkauris- ja valkohäntäpeurakanta tulee kasvamaan myös Pohjois-Pohjanmaalla. Tähän on järkevää ja perusteltua varautua säädöksissä jo etukäteen.

Tilastojen mukaan metsäkauriin ja valkohäntäpeuran liikennevahingot ovat korkeimmillaan rannikkoalueilla. Runsaiden liikennesuoritemäärien välittömässä läheisyydessä on tarpeen säädellä hirvieläinkantoja.

Suurpedot

Asetusluonnoksessa esitetään suurpetojen metsästystä kiellettäväksi. SML Oulun piiri näkee asiassa merkittävän ongelman ja muutostarpeen. Koska Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan perustettavat suojelualueet ovat pinta-alaltaan suuria ja ne sijaitsevat harvaan asutuilla seuduilla, ovat ne keskeisiä suurpetojen elinalueita. On yleisesti tiedossa, että suurpetojen metsästys vaatii pinta-alaltaan mittavia ja yhtenäisiä alueita, koska suurpetojen elinpiirit ovat laajoja. Tästä seurauksena on, että metsästyksen toteuttaminen vaikeutuu käytännössä, jos metsästysalueet pirstoutuvat.

Suurpetojen metsästys tulee sallia perustettavilla suojelualueilla. Näin varsin tärkeä ja lajien kannanhoitosuunnitelmiin (karhu, ilves, susi) kuuluva suur-petojen kannanhoidollinen metsästys ei tarpeettomasti hankaloituisi Pohjois-Pohjanmaan alueella.

Harmaahylje ja itämerennorppa

SML Oulun piirin mielestä harmaahylkeen ja itämerennorpan metsästysrajoituksille ei ole Perämerellä luonnonsuojelullista tarvetta. Harmaahylje ja itämerennorppa kannat kasvavat nykyisestä metsästysmääristä riippumatta. Nykyisille tai uusille suojelualueille ei ole tarpeen perustaa enempää harmaahylkeiden tai Perämerellä sijaitsevia itämerennorpan suojelualueita.

Rauhoittamattomat linnut

Rauhoittamattomien lintujen metsästyksen salliminen alueella tukisi myös luonnonsuojelualueen suojelutarkoitusta erityisesti linnustollisesti arvokkailla suojelualueilla. Rauhoittamattomia lintujen (varis, harakka, naakka, harmaalokki, merilokki) vähentäminen alueelta vähentäisi osaltaan muiden, myös rauhoitettujen lintujen pesä- ja poikastuhoja. Asia tulee huomioida suoraan asetuksessa.

Luonnonhoitotyöt

Metsästäjien näkökulmasta riistan- ja luonnonhoitotöiden rajoittamiseen tai kieltäminen nähdään epätoivottuna kehityksenä. Luonnon monimuotoisuutta palvelevat riistapellot ja lukuisat kosteikot ovat syntyneet maahamme metsästäjien tekeminä. Riistanhoitotöihin kuuluva vesilintujen pönttöjen ja muiden pesälaitteiden rakentaminen, vieminen maastoon ja huoltaminen on tutkitusti todettu keino edistää vesilintujen poikastuottoa. Tätä ei mukaan tule jatkossa-kaan tarpeettomasti rajoittaa suojeltavilla alueilla.

Oulainen 9.12.2021

SUOMEN METSÄSTÄJÄLIITON OULUN PIIRI RY

Toimeksi saaneena:

Kari Hyytiäinen

Toiminnanjohtaja

Hyytiäinen Kari
Suomen Metsästäjäliiton Oulun piiri ry